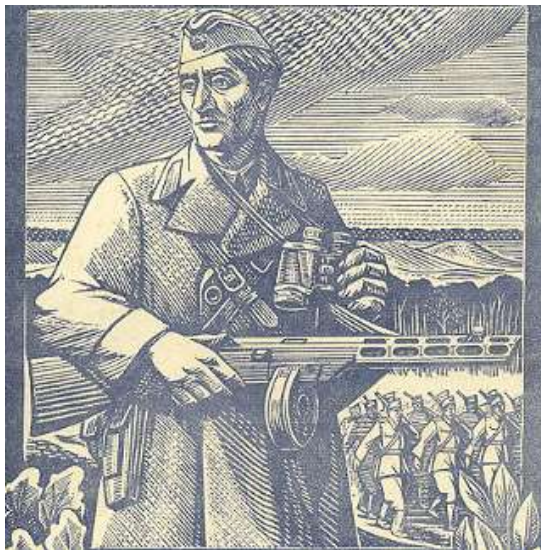

Публічна бібліотека Збарзької міської ради
Відділ інформації, реклами, удосконалення
методики та практики бібліотечної роботи

«Наша воля, наша слава не
вмре, не загине ...»

Рекомендаційний список
електронних ресурсів

(станом на
10 листопада 2021 року)

Збарж – 2021

Упорядник: В. Радовська, зав. відділом інформації,
реклами, удосконалення методики та
практики бібліотечної роботи

Комп'ютерний набір: В. Радовська

Відповідальна за випуск:

О. Бойко, директор
КУ «Публічна бібліотека Збараської
міської ради»

«Наша воля, наша слава не вмре, не загине ...» [Текст]:
реком. спис. електр. ресурсів / Публічна бібліотека ЗМР, від.
ін-форм., реклами, удоскон., методики та практики бібл.
роботи; упоряд. В. Радовська. – Збараж: [б.в.], 2021. – 11 с.

Рекомендаційний список електронних ресурсів, який присвячено 110-річчю від дня народження *Дмитра-Романа Семеновича Клячківського*, містить перелік інтернет-ресурсів, що будуть корисними для вчителів та викладачів історії України, а також учням та студентам для кращого засвоєння навчальної програми, написання рефератів, контрольних, курсових, дипломних робіт.

Окремі розділи стануть в нагоді бібліотекарям, працівникам культури в організації та проведення літературних годин, літературних читань, вікторин, літературно-музичних вечорів та інших масових заходів з нагоди відзначення дня народження Дмитра Клячківського.

Електронну версію видання можна переглянути за адресою: <http://www.zbarazh-library.com.ua/writen-webliograf.html>

© Відділ інформації, реклами, удосконалення методики та
практики бібліотечної роботи, 2021
© Збараська централізована бібліотечна система, 2021

Дмитро-Роман Семенович Клячківський (псевдо: «Блонд», «Охрім», «Роман», «Клим Савур», «Білаш», «Панас Мосур», «Омелян Кримський» та інші) народився 4 листопада 1911, м. Збараж – 12 лютого 1945, загинув між селами Оржівські хутори та Суськ Рівненщини). Провідник ОУН м. Львова (друга полов. 1941), Крайовий Провідник ОУН ПЗУЗ (01.1942-02.1945), організатор і перший командир УПА на Волині

(05.1943-11.1943), командир УПА-Північ (11.1943-02.1945), ГВШ УПА. Полковник УПА (посмертно).

Лицар Золотого Хреста Заслуги (1952 р., посмертно) та Золотого Хреста бойової заслуги 1-го класу (посмертно).

Життєпис

Народився 4 листопада 1911 року в місті Збаражі (Королівство Галичини та Володимирії, Австро-Угорщина, нині Тернопільської області, Україна). Син бідних селян, за іншими даними – син банківського клерка. Закінчив Українську Станіславівську гімназію (1932) і торгові курси у Львові (1933), студент юридичного факультету Львівського університету, член ОУН, служив у польській армії (1934-1935). Працював у «Народній торгівлі» у Станіславі в 1934 році.

У жовтні 1937 р. був заарештований польською поліцією, деякий час перебував в ув'язненні. Згодом член Управи спортової організації «Сокіл» у Збаражі у 1938 році.

Перша радянська окупація Західної України (09.1939-06.1941)

Репресії в Західній Україні після вересня 1939 року спонукали до розширення бази націоналістичного підпілля, яке протистояло чекістам. Репресії НКВС були скеровані насамперед проти «соціально ворожих елементів» з числа заможних верств

населення та учасників національно-політичних об'єднань (у вересні-грудні 1939-го до судів передали 10,2 тисячі справ).

В цей період Клячківський був обласним провідником «Юнацтва» ОУН Станіславщини (1939-1941), де займався організаційною роботою серед молоді під псевдом «Блонд».

Був заарештований енкаведистами 10 вересня 1940 в Долині, але його не змусили визнати причетність до ОУН і здати інформацію про інших учасників підпілля.

А в січні 1941 у Львові відбувся Процес 59-ти. За констатацією чекістів: *«Більшість засуджених, як на попередньому, так і на судовому слідстві визнавали себе винними і не каялися, навпаки, заявляли в суді, що вони були і залишаються непримиреними ворогами советської влади. І в подальшому, якщо буде така можливість, за будь-яких умов вестимуть боротьбу проти советської влади».*

19 осіб засудили до вищої міри покарання, 34 осіб-до 10 років ув'язнення, 14 осіб – до різних строків позбавлення волі. Клячківський був засуджений до смертної кари, яка була замінена на 10 років тюремного ув'язнення. На початку липня 1941 року він зумів втекти з Бердичівської тюрми.

У другій половині 1941 року - Провідник ОУН м. Львова, під псевдо «Охрім» Крайовий Провідник ОУН ПЗУЗ (01.1942-02.1945); член Проводу ОУН, організатор і перший командир УПА на Волині (05.1943-11.1943).

Крайовий командир УПА-Північ (11.1943-02.1945). Член ГВШ УПА. Майор (22.01.1944), полковник УПА (посмертно).

З лютого по серпень 1944 Дмитро Клячківський перебував на німецькій частині за лінією фронту, тому керував усім повстанським рухом краю Яків Бусел («Галина»), як заступник провідника ОУН і заступник командира УПА-Північ .

Відіграв значну роль в організації та розбудові відділів УПА на Поліссі і Волині. Займався розробкою тактики боротьби з гітлерівцями, формуванням кінних підрозділів УПА, організацією самооборони.

Спогад командира УПА «Вороного» про «Клима Савура»:
«В перших днях травня 1943 року в с. Дермань-Залужжя прибув

командир УПА-Північ Клим Савур. Завжди від нього була рішучість, безкомпромісність, сила волі. Сам був невисокий, блондин, лице продовгасте, а погляд очей мав якийсь особливий, незвичайний, яким пронизував людину наскрізь, заглядав у душу. Був дуже інтелігентний і скромний. З природи не говорив багато, більше слухав. Голос мав чистий, металевий. Було під час квартирування любив співати або підтягувати за повстанцями.»

12 лютого 1945 року загинув у бою з переважаючими силами НКВС біля Оржівських хуторів Клеванського району на Рівненщині.

99 процентів загине, а тих небагатьох, які залишаться живими, чекатиме догаламітне підпілля, що прийде ні до чого іншого, як тільки до повного знищення. Я особисто впевнився в тому, що радянська влада всім командирам і стрільцям, що добровільно з'являються, гарантує життя і роботу в своєму господарстві, зає можливість захищати свою Батьківщину

Колишній командуючий бандом УПА „Клим Савур“, забитий 12 лютого 1945 року на хуторах Оржів, Клеванського району, Рівненської області.

18 лютого 1945 року,

місце в Рівному Бору, коли Іванов, наш радист, довго говорив з німцями про те, щоб вони скинули з літанів нам зброю і одяг (пам'ятаєш, це було за твоїми вказівками). Ми тоді збрали кілька сотень війсьна три дні чекати цих «подарунків». Твою зрадницьку роботу ми вели влась час — ти мусиш сам це признати.

Закликаю тебе, пони ще не пізно, первати з вергами українського народу. Будь певний, що в такому випадку радянська влада збереже тобі життя, забезпечить тебе суспільно-корисною працею. Я в цьому впевнився.

З таким же закликом я звертаюся до «Енеля», керівника Східного краю, його заступника «Верещика» — «Оленки», а також до «Шелеста» і до інших керівників ОУН і УПА, які ще знаходяться в підпіллі і члениють УПА в Західній Україні.

Я думаю, що багато командирів та стрільців УПА цілком погодяться зі мною, а тому пропоную:

1. Командирам і стрільцям, які діють на території північно-західного краю в загонах з'єднання груп УПА «Завихість», негайно припинити дальшу боротьбу проти українського народу.
2. Командирам бригад, загонів, відділів, чет та рот негайно вжити заходи, щоб весь особовий склад кожного підрозділу зі зброєю з'явився в близькі районні центри, де вони будуть прийняті представниками місцевої влади.

Командирів, які не погоджуються з цим — знищуйте, а самі зі зброєю в руках приходьте в близькі районні центри з повинною.

3. Я буду просити органи радянської влади надати мені можливість особисто зі зброєю в руках вжити заходи до знищення тих, які не з'являються по добрій волі до органів радянської влади.

Колишній командуючий з'єднань груп УПА „Завихість“
Стельмашук Юрій Олександрович
 псевдо „Рудий“, „Кайдаш“.

18 лютого 1945 року,

Вдалося встановити, що мужньо захищали свого командира Богдан Куницький – друг Кліма Савура з довоєнного підпілля і «Орлик» (Михайло Колосюк) з хутора Адамків... Ймовірно, похований у Рівному.

Нагороди

Згідно з Постановою УГВР від 8.02.1946 р. і Наказом Головного військового штабу УПА ч. 1/46 від 15.02.1946 р. полковник УПА, командир УПА-Північ Дмитро Клячківський – «Охрім» нагороджений Золотим хрестом бойової заслуги УПА 1 класу.

Згідно з Постановою УГВР від 11.10.1952 р. і Наказом Головного військового штабу УПА ч. 5/52 від 12.10.1952 р. полковник УПА, командир УПА-Північ Дмитро Клячківський – «Клим Савур» нагороджений Золотим хрестом заслуги УПА.

Вшанування пам'яті

Пам'ятник Климу Савуру
(Збараж)

Пам'ятник Климу Савуру у
Рівному

9 липня 1995 року на батьківщині Дмитра Клячківського у місті Збараж йому було встановлено пам'ятник. У зборі коштів на пам'ятник найбільшу активність проявив Іван Додик, а також єпископ Австралії, Нової Зеландії і всієї Океанії, уродженець Збаража Кир Іван Прашко. Автори пам'ятника-скульптор Володимир Мельник та архітектор Василь Скочеляс.

Ще один пам'ятник було встановлено у місті Рівному на вулиці Соборній, 16.

На місці смерті в урочищі Лісничівка, поблизу селища Оржів на Рівненщині встановлено пам'ятний знак.

Пам'ятний хрест Климів Савури (Оржів)

У Луцьку, Тернополі та в м. Рівне на честь Д. Клячківського названі вулиці – вул. Кліма Савура.

На честь нього також названий 83 курінь УПЮ імені Кліма Савура.

24.08.2018 р. від імені Координаційної ради з вшанування пам'яті нагороджених Лицарів ОУН і УПА у с. Золота Слобода Козівського р-ну Тернопільської обл. Золотий хрест бойової заслуги УПА 1 класу (№ 026) та Золотий хрест заслуги УПА (№ 025) передані Дмитрові Бутору, племіннику Дмитра Клячківського – «Кліма Савура».

У літературі

Дмитро Клячківський під псевдо «Клим Савур» і «Охрім» є одним з героїв роману «Білий Кречет» та «Боривітри» трилогії «Кров свята» Володимира Шовкошитного.

Про життя Дмитра Клячківського на сторінках Інтернет-видань

12 лютого [Електронний ресурс] // Український інститут національної пам'яті. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2017-2021. – Режим доступу: <https://old.uinp.gov.ua/historyday/12-lyutogo-0>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено:03.11.2021.

75 років тому у нерівному бою загинув командир УПА-Північ Дмитро Клячківський [Електронний ресурс] // Національний Корпус. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2016-2020. – Режим доступу: <https://nationalcorps.org/75-rokiv-tomu-u-nerivnomu-boyu-zagynuv-komandir-upa-pivnich-dmitro-klyachkivskij/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 29.10.2021.

Борець за волю України Дмитро Клячківський (Клим Савур) [Електронний ресурс] // Рівненське обласне об'єднання Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Т. Шевченка. – Електрон. текстові дані. – [Україна], 2021. – Режим доступу: http://prosvida.rv.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=81&Itemid=81, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено:03.11.2021.

Вшанування пам'яті Кліма Савура [Електронний ресурс] // Клеванська громада. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2017-2021. – Режим доступу: <http://klevanska.gromada.org.ua/news/1580828450/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 28.10.2021.

День в історії: 110 років тому народився Дмитро-Роман Клячківський [Електронний ресурс] // Galinfo. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2005-2018. – Режим доступу: https://galinfo.com.ua/news/den_v_istorii_110_rokiv_tomu_narodyvsya_d_mytroroman_klyachkivskyy_374934.html, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 05.11.2021.

Дмитро Клячківський – один із засновників УПА [Електронний ресурс] // Свобода. Нічого крім правди. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2021. – Режим доступу: <https://svoboda.te.ua/dmytro-klyachkivskiy-odyn-iz-zasnovnykiv-upa/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено:04.11.2021.

Клим Савур [Електронний ресурс] // Товариство учасників бойових дій «Спас – Україна». – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2005-2015. – Режим доступу: <http://www.spas.net.ua/index.php/library/article/20>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено 10. 11. 2021.

Клим Савур: легендарний командувач УПА [Електронний ресурс]: інформаційна довідка // Комунальна установа «Публічна бібліотека Збараської міської ради». – Електрон. текстові та http://www.zbarazh-library.com.ua/writen/people/Klim_Savur.pdf, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено:03.11.2021.

Клячківський Дмитро [Електронний ресурс] // Тернопільська обласна бібліотека для молоді. – Електрон. текстові дані. – [Україна], 2021. – Режим доступу: <https://tobm.org.ua/klyachkivskiy-dmytro/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 03.11.2021.

Клячківський Дмитро Семенович [Електронний ресурс] // Вікіпедія. Вільна енциклопедія. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2021. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Клячківський_Дмитро_Семенович, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 28.10.2021.

Клячківський Дмитро-Роман Семенович [Електронний ресурс] // Енциклопедія Сучасної України. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2021. – Режим доступу: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=8656, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 05.11.2021.

Клячківський Дмитро-Роман Семенович [Електронний ресурс] // Тернопільщина. Регіональний інформаційний портал. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2020. – Режим доступу: <https://irp.te.ua/klyachki-vs-ky-j-dmy-tro-roman-semenovy-ch/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено:08.11.2021.

Клячківський Роман-Дмитро [Електронний ресурс] // Інститут історії України НАН України. Електронна бібліотека – Електрон. текстові дані. – [Україна], 2016. – Режим доступу: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Klyachkivsky_R, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 29.10.2021.

Ковальчук, В. Марчук Ігор. Командир УПА-Північ Дмитро Клячківський «Клим Савур» [Електронний ресурс]: Рецензія / В. Ковальчук // Наукова електронна бібліотека періодичних видань НАН України. – Електрон. текст. дані. – [Україна], 2002-2012. – Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/16178/41-Kovalchuk.pdf?sequence=1>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено 09. 11. 2021.

Легенда про «Оржівську операцію»: як Внутрішні війська НКВД випадково вбили «Клима Савура» [Електронний ресурс] // Історична правда. – Електрон. текст. дані. – [Україна], 2010-2020. – Режим доступу: <https://www.istpravda.com.ua/articles/2021/09/17/160184/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено 09. 11. 2021.

Марчук, І. Клим Савур: пастка для головнокомандувача [Електронний ресурс] / І. Марчук // На скрижалях. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], [2016]. – Режим доступу: https://na-skryzhalah.blogspot.com/2016/03/blog-post_97.html, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено 10. 11. 2021.

Фільмографія та презентації присвячені Климу Савуру

110-та річниця від дня народження Дмитра-Романа Семеновича Клячківського («Клима Савура») [Електронний ресурс]: [відео] // YouTube. РОІППО. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], [2021]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=NStq8AvI1z8>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено 05. 11. 2021.

Його видали на допиті, а загинув в оточенні: що ми знаємо про Кліма Савура [Електронний ресурс]: [відео] // YouTube. Суспільне Рівне. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], [2020]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=LdJIwN-kGpA&t=2s>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено 10. 11. 2021.

Клим Савур – засновник військового феномену – Української Повстанської Армії | ГЕН УКРАЇНЦІВ [Електронний ресурс]: [відео] // YouTube. Телеканал НТА. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], [2021]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=SUeRCYXvsuE>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено 10. 11. 2021.

Клим Савур – засновник легендарного військового феномену – Української Повстанської Армії [Електронний ресурс]: [відео] // Facebook. Говорить Великий ЛЬВІВ. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], [2020]. – Режим доступу: <https://www.facebook.com/govoryt.velykyi.LVIV/videos/1816529351845844/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено 09. 11. 2021.

Клим Савур – засновник Української Повстанської Армії | Ірина Фаріон [Електронний ресурс]: [відео] // YouTube. Iryna Farion. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], [2020]. – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=P_XVoXiI_1c, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено 05. 11. 2021.

Марчук. Смерть Кліма Савура [Електронний ресурс]: [відео] // YouTube. Суспільне Рівне. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], [2020]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=5KvdcA-28wY>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено 10. 11. 2021.

ОУН у Центральній та Східній Україні [Електронний ресурс]: [відео] // YouTube. Ukrainian Institute of National Remembrance. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], [2021]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=DTQcMaGRHP8&t=6s>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено 10. 11. 2021.

Студія «Гену українців» про Кліма Савура (Дмитра Клячківського) [Електронний ресурс]: [відео] // Facebook. Ірина Фаріон. Наша перемога – неминуча. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], [2020]. – Режим доступу: <https://www.facebook.com/watch/?v=2803036773317392>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено 09. 11. 2021.